

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до статті 49 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо уточнення вимог до фахівців, які мають право здійснювати тренерську діяльність»

У поданому законопроекті пропонується шляхом внесення змін до ст. 49 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (далі - Закон), якою унормовуються питання кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту, як виняток, розширити коло тренерів (тренерів-викладачів), за рахунок спортсменів рівня призерів чемпіонату України серед дорослих і вище або які мають спортивне звання «Майстер спорту» і вище, за наявності сертифікату національної федерації (асоціації) з відповідного виду спорту щодо компетентності для здійснення тренерської діяльності.

Як зазначено у п. 1 пояснювальної записки, його прийняття забезпечуватиме «можливість працювати тренерами без спеціальної освіти, як виняток, коли за певних обставин успішний спортсмен міг отримати вищу освіту за іншою спеціальністю, але завдяки успішній спортивній кар'єрі має достатньо знань і практичних навичок для роботи тренером, і цю компетентність визнають профільні фахівці (наприклад, федерація з виду спорту, яка проводить відповідні навчальні семінари та атестаційні заходи)».

Проект не включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2024 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 06.02.2024 № 3561-ІХ, водночас, у контексті потреби у вдосконаленні кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту, опосередковано стосується п. 171 Плану.

Головне управління, проаналізувавши поданий законопроект, вважає за доцільне висловити щодо його змісту наступне.

1. Щодо новел проекту слід зазначити, що порушена у проекті проблематика провадження фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності, фізкультурно-спортивної реабілітації особами без належної фахової освіти вже певним чином унормована у чинному законодавстві. Так, на

виконання ст. 49 Закону, з метою забезпечення формування і здійснення послідовної державної гуманітарної політики, визначення нормативів кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту затверджено та запроваджено для застосування з 01.01.2017 Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 85 «Спортивна діяльність» (затверджений наказом Міністерства молоді та спорту України від 28.10.2016 № 4080)¹, згідно із п. 7 якого «особи, які не мають відповідної освіти або стажу роботи, встановленого кваліфікаційними вимогами, але мають достатній практичний досвід і успішно виконують у повному обсязі покладені на них завдання та обов'язки, можуть бути, як виняток, залишені на займаній посаді або призначені на відповідні посади за рішенням керівника». При цьому, у наступному п. 8 зазначено, що «особи, що не мають вищої освіти за напрямом фізичне виховання і спорт та працюють зі спортсменами з інтелектуальних видів спорту та видів спорту, у яких використовуються плавальні засоби, що є спортивними суднами, спортивні автомобілі, спортивні мотоцикли, спортивні літальні апарати, можуть мати вищу освіту за іншим напрямом».

2. При порівнянні пропозицій проекту із приписами чинного *acquis* ЄС, простежується певна невідповідність у підходах до вирішення питання кадрового забезпечення тренерського складу сфери фізичної культури і спорту.

Так, у п. 2.3.(6) Білої книги про спорт COM(2007) 391 final від 11.07.2007², у контексті необхідності реінтеграції професійних спортсменів на ринок праці після завершення їхньої спортивної кар'єри, наголошується на важливості врахування *на ранній стадії* необхідності забезпечення підготовки «подвійної кар'єри» для молодих спортсменів для захисту їхніх освітніх і професійних інтересів. Також зазначається про залучення спортивного сектору до розробки Європейської рамки кваліфікацій (EQF) та реалізацію пілотних програм для впровадження Європейської кредитної системи для професійної освіти та навчання (ECVET) з метою підвищення прозорості національної компетенції та системи кваліфікації.

У Резолюції Європейського Парламенту 2011/2087(INI) від 02.02.2012 щодо Європейського виміру у спорті³ зазначено, що багатьох спортсменів вищого рівня чекає невизначене майбутнє після завершення спортивної кар'єри (п. R преамбули), з огляду на що підкреслюється важливість підготовки таких спортсменів *до зміни кар'єри*, шляхом створення умов для отримання загальної освіти або професійної підготовки поряд із спортивною підготовкою (п. S преамбули). В цьому контексті, у п. 33 Резолюції пропонується на національному

---

¹ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v4080728-16#Text>

² URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52007DC0391>

³ URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.CE.2013.239.01.0046.01.ENG&toc=>

рівні розробити механізми продовження кар'єри для спортсменів вищого рівня, які виявили бажання стати тренерами та здобувати вищу освіту, з метою використання на благо спорту їх досвіду, а у п. 35 – створити та включити до EQF систему підготовки та кваліфікації для тренерів і тренерської освіти.

У ст. 14.1. переглянутої Європейської Спортивної Хартії Ради Європи від 13.10.2021⁴ для спортсменів, які демонструють виняткові спортивні якості, пропонується передбачити плавну інтеграцію в суспільство через розвиток кар'єрних перспектив під час і після занять спортом високого рівня.

На важливості поєднання спортивної кар'єри із здобуттям вищої освіти наголошується також у п. 33 Резолюції Ради ЄС та представників Урядів Держав-членів від 30.11.2021 (2021/C 501/01) щодо ключових рис Європейської Спортивної Моделі⁵.

Отже, можна констатувати, що вторинне право ЄС головним чином сфокусоване на *ex-ante* вирішенні питань продовження професійної діяльності спортсменів вищого спорту шляхом забезпечення умов для здобуття ними вищої освіти та необхідного кваліфікаційного рівня *ще до закінчення* їх спортивної кар'єри або ж пов'язують провадження тренерської роботи із вимогами щодо здобуття відповідної фахової освіти.

3. Зауважуємо про доцільність редакційного доопрацювання новел проекту з метою їх узгодження із принципом правової визначеності.

3.1. Слід зазначити, що новели проекту не містять завершеного механізму правового регулювання, адже невизначеними залишаються *підстави* запропонованого відступу від загальнообов'язкових вимог, які обумовлюватимуть згадуваний виняток. Відсутність у проекті чіткого переліку підстав для відповідних винятків, на нашу думку, не забезпечуватиме належного та пропорційного механізму кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту.

3.2. Деталізована у проекті категорія «тренери-викладачі», згадується лише *на підзаконному рівні*, зокрема - у Положенні про Єдину спортивну класифікацію України⁶ та Порядку проведення атестації тренерів (тренерів-викладачів)⁷. В той час, як у проекті йдеться про спортивне звання «Майстер спорту», у Законі використовується термін «майстер спорту *України*» (ст. 42). Замість згадуваних у проекті «національних федерацій (асоціацій)» Закон оперує поняттям «національні *спортивні* федерації» (ч. 7 ст. 20).

---

⁴URL:<https://rm.coe.int/recommendation-cm-rec-2021-5-on-the-revision-of-the-european-sport-cha/1680a43914>

⁵ URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A42021Y1213%2801%29>

⁶ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2240-23#Text>

⁷ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0180-14#Text>

3.3. З новел проекту не можна однозначно зрозуміти, чи поширюватиметься запропоноване регулювання на спортивні федерації осіб з інвалідністю з видів спорту осіб з інвалідністю.

Також у проекті не простежуються запобіжні механізми, які б виключали можливість поширення запропонованих новел на тих спортсменів, яких було дискваліфіковано (відсторонено) в розумінні ч. 12 ст. 37 Закону.

3.4. Запропоновану у проекті сертифікацію спортсменів відповідними спортивними федераціями слід розглядати у контексті концепції автономії спорту, як ключової ознаки Європейської Моделі Спорту. У Ніццькій декларації Європейської Ради 2000 р.⁸ наголошувалось на важливості автономії спортивних федерацій та визнавалось їх право самим комплектувати національні збірні команди (п. 7). В той же час, у п. 11 зазначалось про необхідність додержання спортивними федераціями національного законодавства у контексті заходів із збереження тренувального потенціалу клубів, що до них належать, і для забезпечення якості такого навчання. В цьому контексті слід зазначити, що у супровідних документах до проекту *не пояснюється*, яким чином така сертифікація узгоджуватиметься із атестацією тренерів, про яку йдеться уст.ст. 6, 49 чинного Закону. Адже, як зазначено у ст. 7 Міжнародної хартії фізичного виховання, фізичної активності та спорту ЮНЕСКО⁹ тренерська робота має здійснюватися кваліфікованими спеціалістами, які мають відповідну кваліфікацію, підготовку та можливість постійного підвищення свого професійного рівня. При цьому, новели проекту щодо відповідних повноважень національних спортивних федерацій, вочевидь, потребуватимуть належних змін й до ч. 9 ст. 20 Закону, що у проекті не передбачено.

4. Зауваження щодо розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проекту.

4.1. Згідно з вимогами законодавчої техніки перехідні положення законопроекту застосовуються у разі, якщо потрібно врегулювати відносини, пов'язані з переходом від існуючого правового регулювання до бажаного, того, яке має запроваджуватися з прийняттям нового закону. Перехідні положення не можуть міститися в законопроектах про внесення змін до інших законів¹⁰. З огляду на зазначене, назва розділу II потребує відповідного корегування.

4.2. У п. 2 розділу II міститься доручення Кабінету Міністрів України «у місячний строк з дня опублікування цього Закону: привести свої нормативно-

---

8 URL: https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/doc244_en.pdf

9 URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000235409>

¹⁰ Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації). Апарат Верховної Ради України. 2014. URL: http://static.rada.gov.ua/site/bills/info/zak_rules.pdf

правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити приведення у відповідність із цим Законом нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади». Тому, на нашу думку, потребує перегляду термін набрання чинності Законом, проект якого розглядається, – «з дня, наступного за днем його опублікування» (п. 1 розділу II).

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: О. Макаренко

